

Årsberetning 2009

FORENINGEN AF RÅDGIVENDE INGENIØRER

FRI

Indholdsfortegnelse

Vi har stået distancen	2
Stabil rådgiverbranche trods krisen	4
Arbejdskraft, samfundskvalitet, klima	6
Aktiv medspiller og politisk indpisker	8
Europa harmoniseres	9
Fagpolitiske holdninger i fokus	10
De unges netværk i FRI	11
Kampen for rimelige vilkår	12
Kvalitet, faglighed og energi	14
2009 i klimaets tegn	16
Infrastruktur på skinner	18
FRI på COP15	20
Service og tilfredshed i 2009	21
Fremtidens rådgivende ingeniører i pipelinen	22
Flere og bedre ingeniører	24

Søren Holm Johansen, formand for FRI

Formandens beretning

VI HAR STÅET DISTANCEN

Faldende ordretilgang, stigende arbejdsløshed og økonomisk usikkerhed har sat tydeligt præg på erhvervsklimaet i 2009. Men FRI's medlemmer har alt i alt stået distancen: Rådgiverbranchen manøvrerede stabilt gennem året, og ved udgangen af 2009 var der en vis grad af vækst og optimisme at spore i flere virksomheder. Som branche kan vi være stolte af, at vi bredt set er kommet helskindet gennem et svært år trods et kraftigt pres på indtjeningen.

Klima på dagsordenen

En vigtig dagsorden i 2009 var kampen mod klimaforandringer, og med lanceringen af klimavisionen "Danmark som førende klimanation" positionerede FRI sig som nøglespiller inden for klimatilpasning og energieffektive løsninger. FRI satte tre visioner for Danmark: Danmark skal være verdens førende viden- og teknologination inden for cleantech i 2020; Danmark skal have reduceret udledningen af drivhusgasser med 80 procent i 2050; og den danske infrastruktur skal gøres robust i forhold til de fremtidige konse-

kvenser af klimaforandringerne. Disse tre mål er helt nødvendige for, at Danmark kan leve op til sit ansvar for klimaet og samtidig blive en grøn viden- og vindernation.

Fremtidens ingeniører

Trods recessionen blev det i 2009 åbenlyst, at branchen mangler kvalificeret arbejdskraft på flere områder, eksempelvis inden for infrastruktur og transport. Den udfordring tog FRI op og arbejdede målrettet på at få politikerne i tale. Det lykkedes med etableringen af den såkaldte dimittendordning, der kom på Finansloven 2010. Ordningen kan anvendes til relevant opkvalificering af nyuddannede ingeniører til de sektorer, hvor erhvervslivet oplever særlige behov for arbejdskraft.

Manglen på kvalificerede medarbejdere er et strukturelt problem, som i fremtiden særligt risikerer at udfordre teknisk funderede rådgivervirksomheder. Et af FRI's flagskibe i 2009 var under-

I 2009 var Danmark i recession. Samlet blev BNP reduceret med 3,5 procent. Men 2009 var også året, hvor de rådgivende ingeniørvirksomheder viste styrke og stabilitet, og hvor hovedparten af FRI's medlemmer kunne navigere nogenlunde uskadte gennem krisen.

visningskonceptet Future City, der skal få flere unge til at interessere sig for naturvidenskab og teknik. Over 100 8.-klasser blev til rådgivende ingeniører og arbejdede med at planlægge en klimavenlig fremtidsby. Projektet blev en undervisningsmæssig succes, og Future City fik rosende omtale i flere medier.

Fokus på rådgivernes arbejde

En tredje af FRI's satsninger i 2009 var udgivelsen af publikationen "Viden forpligter". Med udgivelsen satte FRI ord og billeder på en række større og mindre samfundsopgaver, der er blevet løst med den indsigt og viden, som branchen bidrager med. "Viden forpligter" blev lanceret i forbindelse med Årsdagen 2009, og det har efterfølgende vist sig at være et godt redskab til at fortælle om branchens samfundsmæssige rolle og betydning.

Nye vinde i organisationen

I 2009 har vi for alvor set effekterne af FRI's indtræden i DI. FRI er i dag stærkt repræsenteret i en række væsentlige DI udvalg og branchefællesskaber, og vi har samtidig skabt et frugtbart samarbejde med DI Videnrådgiverne.

2009 blev også året, hvor FRI overgik til en ny udvalgsstruktur med tre nye udvalg: Byggeri, Infrastruktur og Energi, miljø & klima. Strukturen har vist sig effektiv og givet et skærpet, forretningsmæssigt fokus.

De positive effekter af denne fokusering så vi afspejlet i medlemstilfredshedsundersøgelsen i efteråret 2009. FRI opnåede sin hidtil bedste evaluering, omend der fortsat er et forbedringspotentiale. Medlemmerne ønskede en øget synlighed af FRI, ligesom mange havde en begrænset viden om DI. Vi vil derfor i 2010 lægge særlig vægt på synlighedsindsatsen og de muligheder, der er for virksomhederne gennem medlemskab af DI.

Fremgang i 2010

I 2010 kan vi forhåbentlig skruer ned for krisestemningen og i virksomhederne koncentrere os om forretningsudvikling, innovation og vækst.

Statsminister Lars Løkke Rasmussen har lanceret en række ambitiøse mål for forretningen Danmarks position i år 2020. Vi finder det meget positivt og vigtigt at opstille en langsigtet plan for Danmarks udvikling, men mener ikke, at målene kan gennemføres før en række forudsætninger er opfyldt. En af de afgørende forudsætninger er, at regeringen sætter yderligere fokus på kvaliteten af den samlede offentlige og private infrastruktur – transport, energi, tele og miljø. FRI vil opfordre regeringen til at nedsætte en Infrastrukturkommission II, der ud fra et holistisk perspektiv skal anbefale, hvordan infrastruktur i bred forstand understøtter ambitionen om Danmark som grøn viden- og vindernation.

Uddannelse, klima og samfundskvalitet

I 2010 vil FRI arbejde videre med de tre mærkesager: Uddannelse, klima og samfundskvalitet. Det indebærer blandt andet, at vi vil arbejde for:

- en øget tilgang af kvalificerede medarbejdere til branchen, også på lang sigt
- at målene i FRI's klimavision realiseres
- at kvaliteten i samfundet styrkes gennem en intensiveret realisering af kvalitetsreformen.

Således er der nok at gå i gang med i det kommende år, som jeg håber og forventer bliver afsættet for endnu en opgangsperiode for Danmark og dansk erhvervsliv, og hvor FRI's medlemmer fortsat vil indtage en nøglerolle.

STABIL RÅDGIVER- BRANCHE TRODS KRISEN

2009

4

FRI ÅRSBERETNING

Årsregnskaberne for 2009 fra rådgivervirksomhederne er endnu ikke kendte. Alligevel viser FRI's løbende konjunkturmålinger, at branchen har tilpasset sig den aktuelle lavkonjunktur, samtidig med at det generelle marked igen er i svag fremgang. Målingerne viser dog, at finanskrisen fortsat har sat sine tydelige spor i erhvervs- og boligbyggeriet. Finanskrisen eller ej, så tegner 2009 til at blive året, hvor omsætningen for første gang runder 11 milliarder kr.

11 milliarder kr. i omsætning

Til trods for finanskrisen er det lykkedes rådgivervirksomhederne at opretholde en støt stigende omsætning. Siden 2002 er omsætningen øget med 60 %, og FRI's Brancheundersøgelse for 2008 viser, at omsætningen i branchen fra 2007 til 2008 er øget fra 9,4 mia. kr. til 10,7 mia. kr. For 2009 forventes en omsætning på 11 mia. kr. Branchens overskudsgrad er faldet fra 7,1 % i 2007 til 5,8 % i 2008, hvilket særligt kan tilskrives den økonomiske afmatning i byggeriet, som tog fart gennem 2008. Forventningerne for 2009 er, at overskudsgraden er uændret. Branchen opretholder et solidt grundlag for vækst og indtjening, og er således godt rustet til at klare lavkonjunktoren.

Medarbejderfremgang - nationalt og globalt

På medarbejdersiden er der fremgang at spore. FRI's medarbejderstatistik pr. 1. januar 2009 viste, at den samlede medarbejderstab var på 12.089 ansatte. Med den fortsatte vækst i branchen, både i Danmark og i udlandet, er antallet af medarbejdere i rådgivende ingeniørvirksomheder i Danmark og i danskejede datterselskaber i udlandet derfor over 20.000 globalt.

Byggeri og anlæg er det største marked

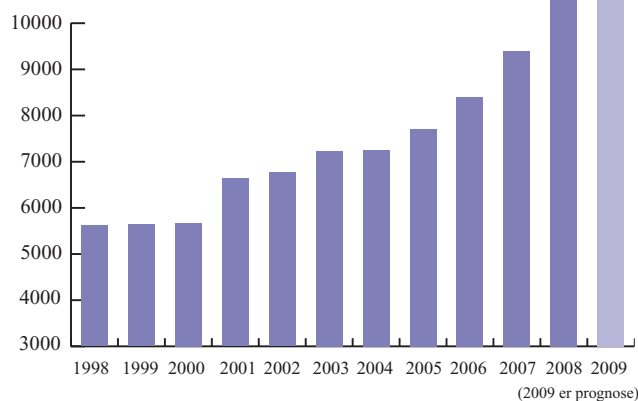
Brancheundersøgelsen for 2008 viser, at de væsentligste markedssegmenter for de rådgivende ingeniører er byggeri og anlæg. Tilsammen udgør disse områder 56 % af branchens omsætning. Det væsentligste kundesegment er erhvervsvirksomheder og private kunder, der udgør 54 % af omsætningen. Staten samt regioner, kommuner og kommunale selskaber tegner sig tilsammen for 35 % af branchens omsætning.

Eksporten udgør 20 % af branchens omsætning, svarende til cirka 2,4 mia. kr. ud af en forventet brancheomsætning på 11 mia. kr. i 2009. EU- og EØS-landene er med en andel på 45 % fortsat det vigtigste eksportmarked for rådgiverbranchen, mens Mellemosten har konsolideret sig som det næstvigtigste marked. I tillæg til den eksportomsætning, der genereres af de rådgivende ingeniørvirksomheder i Danmark, kommer en forventet 2009-omsætning på ca. 6 mia. kr., der genereres af de udenlandske datterselskaber. Dermed er omsætningen i Danmark sammenlignet med eksportomsætningen plus omsætningen i udenlandske datterselskaber på samme niveau – og den samlede omsætning i branchen er oppe på ca. 17 mia. kr.

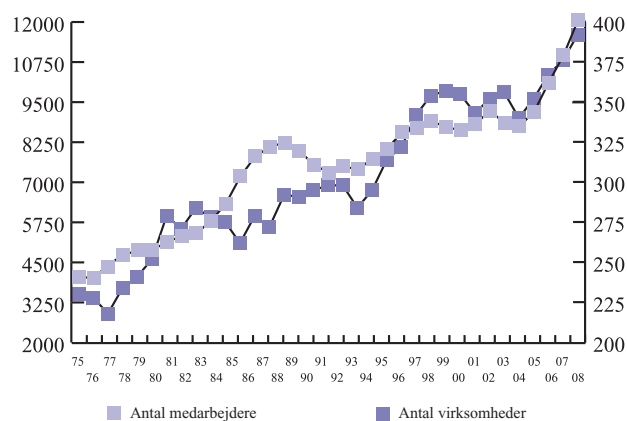
Forventninger til 2010

Lavkonjunktoren forventes i 2010 at resultere i et fortsat dyk i økonomien, hvilket giver anledning til nogen pessimisme. Alligevel viser FRI's konjunkturmåling fra oktober 2009, at branchens ordrebeholdning ikke er katastrofalt lav, og at virksomhederne går ind i 2010 med et rimeligt aktivitetsniveau. Konjunkturanalysen viser imidlertid en delt branche: Hvor byggesektoren er presset af finanskrise og lavkonjunktur, er der vækst i miljø, anlæg og eksport, og hvor Østdanmark ser positivt på de kommende seks måneders ordrebeholdning, så ser Vestdanmark mere negativt på fremtiden. For branchen i sin helhed forventes et 2010 på niveau med 2009, dog med en fortsat, om end begrænset, fremgang i omsætningen og en ligeledes begrænset fremgang i beskæftigelsen.

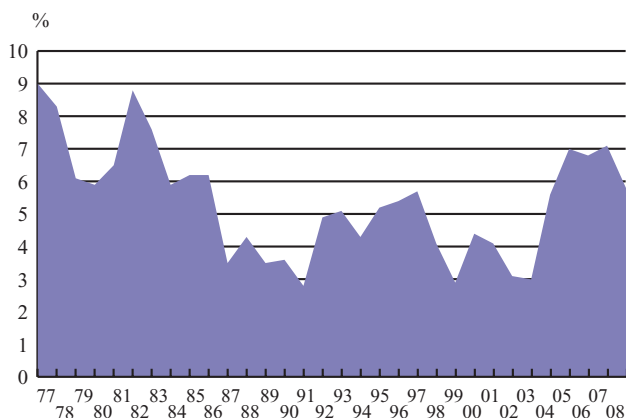
Omsætning

Medlemmer og medarbejdere

Overskudsgrad

Pejlemærker 2010

ARBEJDSKRAFT SAMFUNDS- KVALITET KLIMA

FRI fastlagde med sin strategi 2009-2012 den overordnede ramme for foreningens arbejde i de kommende år. Strategien skærper FRI's fokus på kerneområderne for rådgivende ingeniørvirksomheder i forhold til politisk interessevaretagelse, synliggørelse og medlemservice.

2009

6

FRI ÅRSBERETNING

Efter et hårdt år med lavkonjunktur og økonomisk usikkerhed er der begyndende tegn på optimisme i erhvervslivet. De pejlemærker, vi kan identificere for rådgiverbranchen ved indgangen til 2010, er:

- Fremtidens arbejdskraft
- Samfundskvalitet
- Klima
- Krisen

Fremtidens arbejdskraft

Udfordringerne omkring fremtidens arbejdskraft er strukturelt begrundet. Under den tidligere højkonjunktur var manglen på arbejdskraft udtalt

inden for stort set samtlige forretningsområder for branchen, og selv i den nuværende lavkonjunktur oplever vi medarbejdermangel i visse del-sektorer. FRI vil derfor i 2010 arbejde for, at den netop introducerede dimittendordning på de videregående uddannelser styrker udbuddet af kvalificerede nyuddannede kandidater til branchen inden for de områder, hvor vi aktuelt oplever et utilstrækkeligt udbud af arbejdskraft. Samtidig vil vi arbejde for etableringen af en isbryderordning, der skal gøre det muligt at få tilskud til at videreuddanne og integrere ledige kandidater i virksomhederne.

Mere langsigtet vil FRI arbejde for, at der kommer flere ingeniører og naturvidenskabelige kandidater i fremtiden. Dette vil ske ved, at teknik og

naturvidenskab skal styrkes i uddannelsessystemet, startende allerede i folkeskolen. Et eksempel på denne indsats er projektet Future City, der netop understøtter denne dagsorden.

Et andet element er fortsat at arbejde med branding af branchens virksomheder og ingeniørfaget, som FRI gjorde det med publikationen "Viden forpligter" i foråret 2009.

Kvalitetsreformen skal intensiveres

Dagsordenen samfunds-kvalitet er bred og omfatter en række forhold, der samlet er med til at styrke Danmark og dansk konkurrenceevne. FRI vil i 2010 sætte fokus på implementeringen af regeringens kvalitetsreform og arbejde for, at den materialiserer sig i bedre offentlige bygninger, i nødvendig renovering og energieffektivisering samt ruster infrastrukturen til trafikudviklingen. Resultaterne af denne indsats skal vise sig i de kommunale budgetter for 2011.

Det andet element, FRI vil fokusere på i 2010, er at sikre tilstrækkeligt fokus på det langsigtede behov for fremtidens infrastruktur. Optimalt vil dette manifestere sig i en Infrastrukturkommission II.

Som tredje element arbejder FRI for, at alle indkøbere af rådgiverydelser bliver kvalificerede. Dette sker blandt andet via dialog med indkøberne, gennem projektet "Den værdiskabende byggeproces" og med publikationen "Gode råd om udbud", der lanceres primo 2010.

Klimadagsordenen fortsætter

Klimatopmødet er slut, men dagsordenen lever videre: Med afsæt i klimavisionen "Danmark som førende klimanation" vil FRI i 2010 lancere fire notater, der kommer med konkrete anbefalinger til, hvordan FRI's klimavision vil kunne opfyldes inden for klimatilpasning, reduktion i udledningen af drivhusgasser, energi- og miljøteknologi samt energieffektivitet i bygninger.

Pejlemærker for FRI's medlemservice

Udover de politiske pejlemærker for 2010 vil FRI også have fokus på vores medlemservice. Her vil pejlemærkerne bl.a. være:

- Opdaterede ydelsesbeskrivelser udgives i foråret 2010, og FRI forventer i 2011 at kunne præsentere nye ydelsesbeskrivelser, hvor fasemodellen er gjort mere tidssvarende
- Publikationen "Gode råd om udbud" udgives i foråret 2010
- www.frinet.dk relanceres i nyt design først på året 2010

Udvalgenes dagsordener

Blandt de emner, som FRI's udvalg vil arbejde fokuseret med i 2010, er for Infrastrukturudvalgets vedkommende de øgede investeringer i jernbanenettet og allokeringen af arbejdskraft til dette. Aftaleudvalget vil fortsat arbejde for at forbedre udbudsvilkårene for udbud af rådgivningsydelser samt bekæmpe urimelig garantistillelse ved rådgiverprojekter. Byggeriudvalget vil arbejde videre med implementeringen af Det Digitale Byggeri og sætte fokus på kvalitet i den offentlige bygningsmasse som et led i kvalitetsreformen. Endelig tager Energi-, miljø- & klimaudvalget fat på at præge klimadagsordenen efter COP15 samt søge at forbedre statens konkurrenceudsættelse og de kommende vand- og naturplaner samt initiativerne i regeringens strategi for Grøn Vækst.

AKTIV MEDSPILLER OG POLITISK INDPISKER

FRI viste i 2009, at det er muligt at trænge igennem til Christiansborg og påvirke rådgiverbranchens rammebetingelser. Som aktiv medspiller og politisk indpisker kan FRI notere sig sejre på flere fronter i årets løb, hvor FRI bl.a. fik Miljøministeriet til at konkurrenceudsætte flere af deres opgaver samt fik indført en dimmittendordning i Finansloven 2010.

Et kig i FRI's maskinrum

Politisk indflydelse og interessevaretagelse kan antage mange forskellige former. I FRI arbejder vi på mange platforme for at sikre de bedst mulige vilkår for de danske rådgivende ingeniørvirksomheder.

Lovforslag og høringer

Først og fremmest arbejder FRI på at påvirke det offentlige Danmark. Det gør vi helt formelt gennem høringer, som vi modtager adskillige af hver uge. Ofte har FRI dog været inde omkring de mest relevante forslag lang tid før.

Arbejdsgrupper, råd og udvalg – hvor ideerne fødes

FRI deltager aktivt i mange af de råd og udvalg, der rådgiver regeringen inden for byggeri og anlæg, arbejdsmiljø, uddannelse og kompetencer, eksport og internationalt samarbejde. Det er både udvalg af politisk karakter og faglig karakter, hvor det typisk er medlemmer, der repræsenterer FRI.

I samarbejde med andre relevante aktører, eksempelvis andre organisationer, udarbejder vi holdningsnotater og deltager i arbejdsgrupper i

bestræbelserne på at sikre de rådgivende ingeniører fornuftige og acceptable vilkår. Det gør vi blandt andet i forbindelse med Det Digitale Byggeri.

Til orde i medierne

Samtidig forsøger FRI at sætte dagsordenen ved at lancere politiske udspil og præge debatten ved at komme til orde i medierne, således at der skabes synlighed om de rådgivende ingeniørvirksomheder. I 2009 gav arbejdet resultat på flere af FRI-medlemmernes kerneområder. Et godt eksempel er State of the Nation-rapporten, der i slutningen af 2008 satte tal på, hvor stort vedligeholdsefterslæbet var på Danmarks infrastruktur. Vi fik sat fokus på behovet for genopretning og vedligehold af vores infrastruktur, hvis vi til stadighed skal være konkurrencedygtige.

Kontakt til politikere

Desuden afholder FRI hvert år møder med relevante ministre og plejer dialogen med de politiske ordførere og relevante embedsmænd. Det er typisk møder med dialog om en problemstilling, som FRI finder vigtig. Som eksempler kan nævnes:

Eksempel: Forbedret konkurrenceudsættelse

Konkurrenceudsættelse har haft stor fokus i Energi-, miljø- & klimaudvalget. Detaljerede forhandlinger med Miljøministeriet og et møde mellem FRI's formand, direktør og miljøministeren om blandt andet konkurrenceudsættelse af sektorforskningsinstitutionernes driftsopgaver for Ministeriet har medført udlicitering af nogle opgaver i 2010, og Ministeriet har stillet forventninger op til markant konkurrenceudsættelse fra 2011.

Eksempel: FRI sikrer dimittendordning

I efteråret 2009 blev det tydeligt, at Danmark har et strukturelt problem med nyuddannede, arbejdsløse ingeniører inden for visse områder, kombineret med ingeniørmangel inden for andre delsektorer. FRI præsenterede sine holdninger for betydningsfulde, politiske beslutningstagere, og resultatet blev indførelsen af den såkaldte dimittendordning på Finansloven 2010, der blandt andet kan anvendes til relevant opkvalificering af nyuddannede ingeniører til de sektorer, hvor erhvervslivet oplever særlige behov for arbejdskraft.

Internationalt

EUROPA HARMONISERES

EU står bag 90 % af dansk lovgivning, og det kræver, at FRI ikke bare søger indflydelse på det danske politiske system, men også på europæisk plan arbejder for fornuftige vilkår. Til dette formål har FRI sin europæiske søsterorganisation, EFCA. FRI's vicedirektør, Ulla Sassarsson, blev i 2009 valgt ind i EFCA's bestyrelse.

Forskellige krav til forsikring og ansvar i EU

Blandt EFCA's arbejdsopgaver er Servicedirektivet, der skal åbne mulighederne for at arbejde i andre medlemslande. Det medfører et konstant behov for harmonisering af regler for at drive rådgivning. EFCA har i 2009 samlet en oversigt over krav til forsikring og ansvar i de forskellige medlemslande. Oversigten udkommer i 2010.

Er et byggeprogram det samme i Danmark som i Spanien?

EFCA er af EU-Kommissionen blevet opfordret til at udarbejde en EU-standard for byggeriets fase-definitioner for rådgivningsydelser m.m. FRI har engageret sig i standardiseringsarbejdet, som i Danmark sker igennem Dansk Standard.

Arbejds miljø

EFCA har i 2009 deltaget i EU-Kommissionens udarbejdelse af en vejledning til direktivet om

minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed for midlertidige og mobile byggepladser. Bl.a. fik EFCA fjernet den misforståelse, at de fleste skader på byggepladserne skyldes dårlig projektering. Arbejdet fortsætter nu med en oversigt over de forskellige medlemslandes fortolkning af direktiverne.

Påvirkning af Udbudsdirektivet

De europæiske rådgivere ønsker indflydelse på den næste revision af Udbudsdirektivet. EFCA arbejder for at begrænse tilbudsomkostningerne samt forbedre tildelingskriterierne.

Internationale publikationer

FIDIC, der er FRI's verdensomspændende organisation, har i 2009 udarbejdet "Five key areas of risks in consultants appointments" samt "Definitions of Service Guidelines". Herudover opdateres kontraktgrundlag løbende.

Spalteplads

FAGPOLITISKE HOLDNINGER I FOKUS

2009 blev et år, hvor det lykkedes FRI at manifestere sin position som branchens talerør og som en relevant samfundsdebattør. Samtidig lykkedes det at brede kommunikationsspektret ud, så FRI's holdninger i højere grad blev inddraget i mange forskellige dagsordener, lige fra energiforbedringer i bygninger til landets finanslov.

Spalteplads til FRI

I 2009 opnåede FRI omtale 374 gange i trykte medier, webmedier og radio/tv, og det ligger pænt over målsætningen på 300 unikke presseklip per år. De 374 presseklip repræsenterer en PR-værdi på 613,5, hvilket også overstiger de fastsatte forventninger om en årlig PR-værdi på mindst 480. FRI kan således godt være medieåret 2009 bekendt.

FRI og samfundsdebatten

FRI's kommunikationsstrategi sigter mod at øge synligheden af branchens holdninger og i højere grad positionere FRI som en vigtig fagpolitisk aktør.

Dette lykkedes i 2009, hvor FRI øgede den opsøgende aktivitet over for pressen for at kommentere den aktuelle samfundsudvikling og inspirere til historier på de områder, der er naturligt relevante for rådgivende ingeniører. Således fik FRI omtale i forbindelse med KL-aftalen i foråret, de månedlige konjunkturmålinger fra Danmarks Statistik og finanslovsforhandlingerne i efteråret. Samtidig lykkedes det også i flere omgange at komme igennem med FRI's egne konjunkturmålinger og brancheundersøgelser, ligesom sidste års State of the Nation-rapport fortsat kastede medieomtale af sig.

Med udgivelsen "Viden forpligter" satte FRI i 2009 ord og billeder på den farverige palet af opgaver, som FRI's medlemmer varetager. Desuden intensiverede FRI i efteråret 2009 indsatsen for at komme til orde gennem indlæg og kronikker. Det resulterede i en markant stigning i antallet af læserindlæg med FRI's kontrafej. Lanceringen af Klimavisionen "Danmark som førende klimanation" var ligeledes et udslag af målsætningen om, at FRI ønsker at markere sin politiske holdning til relevante emner i samfundsdebatten.

FRI og de unge

Satsningen på undervisningskonceptet Future City gav omtale i 30 artikler fordelt på en bred vifte af medier, blandt andet i en større reportage i Politiken. Samtidig gav FRI og DI Videnrådgivernes indsats i Ekstra Bladets skoleklimaevent også pæn omtale. FRI's indsats på ungeområdet har til formål at øge de unges interesse for naturvidenskab og teknik og vise, at FRI tager sin del af ansvaret for at sikre tilgangen af kvalificeret arbejdskraft til rådgiverbranchen.

2009

10

FRI ÅRSBERETNING

Rådgivere eksporterer sig ud af krisen

Få flere opgaver uden for Danmark er en af måderne på at sikre virksomhedernes overlevelse.

Eksporering af rådgivningsopgaver til udlandet er en mulighed for danske virksomheder. Mange virksomheder har allerede succes med at sælge deres kompetencer til kunder i udlandet. Dette kan være en vigtig strategi for at sikre virksomhedernes overlevelse i den aktuelle økonomiske situation.

DE UNGES NETVÆRK I FRI

2009 var året, hvor FYR fik en stabil tilgang til sine arrangementer og blev repræsenteret i FIDICs pendant til FYR.

Ung indflydelse i FRI

En af FYR's mærkesager er at skabe netværk på tværs af FRI's medlemsvirksomheder og assistere FRI på en række relevante områder. I 2009 har FYR's styregruppe blandt andet leveret input til, hvordan nye ingeniører kan undgå stigende dimittendledighed, ligesom styregruppen har leveret værdifulde bidrag til realiseringen af Future City. Repræsentanter fra FYR's styregruppe har endvidere deltaget i møderne i FRI's øvrige udvalg og udbredt de yngre rådgiveres synspunkter.

Faglighed og fest

FYR fastholdt de faglige og sociale arrangementer i 2009. I 2009 talte Den Store Blærerøv, bedre kendt som Mads Christensen, om personlig

branding for ingeniører, og formanden for den grønne tænketank Concito, Martin Lidegaard, talte om Danmarks rolle i klimadebatten.

Derudover afholdt FYR det årlige sommerarrangement under åben himmel, hvor de yngre rådgivere var samlet til Rosenborg Summer Games. FYR Jylland samlede de yngre rådgivere i Musikhuset Århus til oplæg af Carsten Bang.

FYR på den internationale scene

Endvidere var 2009 året, hvor FYR blev repræsenteret i FRI's internationale paraplyorganisation FIDIC's Young Professionals Steering Committee, for derved at kunne påvirke og varetage de yngre ingeniørers interesser internationalt.

Øget ekstern kommunikation

Efter en sommer uden pressemedarbejder ansatte FRI i august 2009 Nina Lusty som presseansvarlig i FRI's sekretariat. Ansættelsen er udtryk for et øget fokus på kommunikationsindsatsen og synliggørelsen i medierne af FRI og foreningens medlemmer. Nina Lusty har en baggrund inden for politisk kommunikation og strategi på Christiansborg, ligesom hun tidligere har arbejdet med PR for IT- og televirksomheder.

KAMPEN FOR RIMELIGE VILKÅR

FRI har i 2009 flere gange oplevet krav om garantier, hvilket hidtil har været stort set ukendt i rådgiverbranchen. Tilsvarende har FRI set krav om dagbod, og udbyderne er mindre tilbøjelige til at acceptere, at rådgivernes ansvar skal begrænses. Det er nogle af de ting, som FRI i løbet af 2009 har kæmpet med.

Garantistillelse kan blive et stort problem

I 2009 oplevede FRI nogle få bygherrer, der stillede krav om garantier. Bygherrerne begrundede kravene i behovet for at sikre, at opgaven bliver gjort færdig, selv hvis rådgiveren eventuelt måtte gå konkurs. FRI's medlemmer er imidlertid forsikrede; og eventuelle berettigede erstatningskrav bliver betalt. Ydermere har FRI stort set ingen eksempler på konkurser. Når bygherren så derudover har meget lange kreditter, betyder det, at arbejdet typisk er udført flere måneder, før bygherren betaler. Også i det lys virker kravet om garantier helt ubegrundet.

For rådgiverne er problemet, at banken vil kræve en sikkerhed f.eks. i egenkapital eller fast ejendom, på størrelse med den garanti, der stilles. Det betyder, at selv ikke de største firmaer i det lange løb kan afholde udgifter til garantier på hver enkelt opgave. Virksomhedens mulighed for

at stille sikkerhed bliver udtømt i mangel af relevante aktiver at stille som sikkerhed. Derudover tager banken sig naturligvis betalt for sin ydelse. Set ud fra et samfundsøkonomisk synspunkt er udgiften derfor helt urimelig, og pengene kunne i stedet bruges til rådgivning.

Ubegrænset ansvar kan ikke forsikringsdækkes

Ansvarsbegrænsning har også været på dagsordenen i 2009. Bygherrer har ofte den holdning, at rådgiverne skal betale for de eventuelle skader, de forvolder. Men ubegrænset ansvar kan ikke forsikringsdækkes.

FRI har i 2009 været i dialog med repræsentanter for store bygherrer, herunder Regionerne og Frederiksberg Kommune. Det førte til aftaler med Regionerne om bl.a. ansvarsbegrænsning ved rådgivning om jordforurening. Regionerne har erkendt, at behovet for forsikring er meget forskelligt alt efter hvilken type rådgivning, der er tale om, og har derfor accepteret en gradueret ansvarsbegrænsning med tilsvarende krav til forsikringsdækningen for de forskellige typer opgaver.

Rammeaftaler giver store tilbudsomkostninger

I 2009 kunne FRI mærke, at nogle kunder søger at forenkle udbudsprocessen ved at lave egne rammeaftaler eller benytte SKI-aftaler. Vi

FAKTA

FRI har også i 2009 arbejdet for øget udlicitering af de offentlige rådgivningsopgaver som f.eks. miljøopgaver, projektering af veje, broer og byggeri herunder bygherrerådgivning. Der er sket fremskridt, men det er en langsom proces.

oplever dog, at udbuddene fortsat tilrettelægges uhensigtsmæssigt, og rammeaftalerne kan være en meget dyr affære for rådgiverne.

Problemet opstår, når bygherren i forbindelse med udbuddet af selve rammeaftalen skal løse en teoretisk opgave og efterfølgende skal afgive tilbud på det enkelte projekt sammen med de øvrige mellem 5 og 15 andre rådgivere på listen, ofte tilmed som ren priskonkurrence. Det giver meget dobbeltarbejde og dermed mange forgæves afholdte tilbudsomkostninger.

Standardisering af prækvalifikationsmaterialer

FRI arbejder tæt sammen med DI Videnrådgiverne om at forbedre udbudsvilkårene for udbud af rådgivningsydelser i bred forstand. FRI's medlemmer leverer i dag meget forskelligartede ydelser og absolut ikke alene opgaver relateret til byggeri. Så managementkonsulenterne, IT-udviklere, advokater og FRI's medlemmer har en fælles dagsorden, bl.a. med henblik på at undgå urimelige tilbudsomkostninger.

En af måderne kan være at få de offentlige udbydere til at ensrette deres krav til ansøgninger om prækvalifikation. Alle vil være bedre tjent med standardiserede krav til prækvalifikationen, så fejl kan undgås, ligesom tid og omkostninger spares.

F A K T A

FRI's Aftaleudvalg fortsætter som tidligere. Udvalget fastlægger politikker om aftalemæssige forhold, behandler principielle aftalemæssige problemstillinger og tager nødvendige initiativer, heraf over for kunder og evt. medlemmer. Aftaleudvalget varetager også FRI's kollektive forsikringsmæssige interesser.

Byggeri

KVALITET, FAGLIGHED OG ENERGI

Energi og klima stod også for byggeriet højt på dagsorden i 2009. Et andet vigtigt punkt for udvalget har været at sætte fokus på kvaliteten af de fysiske rammer for vores velfærd. Desuden fik FRI en permanent byggefaglig taskforce, der kvalificerer FRI's faglige input.

2009

14

FRI ÅRSBERETNING

Må vi så få lov til at bygge kvalitet til det offentlige?

I slutningen af 2009 og videre i 2010 sætter udvalget fokus på, at kvalitet betaler sig – også når man bygger for det offentlige. Eller sagt på en anden måde: Det er for dyrt at købe det billigst mulige. I stadig stigende grad bør det offentlige se på totalomkostninger, der inkluderer drift, vedligehold og energiforbrug. Det gør man kun ved at vælge intelligente løsninger, og ikke mindst bruge rådgiveren til at rådgive.

De fysiske rammer skal understøtte målene

Med regeringens målsætninger om verdens bedste folkeskole og verdens bedste sundhedssystem er det en tvingende nødvendighed, at de fysiske rammer understøtter målene. Luften i klasseværelset skal være af en kvalitet, så de kommende generationer lærer hurtigt, og på sygehuset skal patienterne blive raske og ikke

smitte hinanden på grund af dårlig vedligeholdelse eller dårlige rengøringsmuligheder.

Danmark skal være foregangsland for moderne byggeri

Som et tredje pejlemærke opfordrer FRI det offentlige til at gå foran ved at stille krav, der gør Danmark til en dynamisk og progressiv nation på byggeområdet. Det er en viden og erfaring, der er nødvendig for at vi kan skabe international interesse og dermed mulighed for at eksportere vores løsninger. Vi skal have intelligente energiløsninger, vores fysiske rammer skal understøtte formålet, og vi skal bygge det hele ind i løsninger, der er interessante at se på.

40 % af energiforbruget til byggeri skal nedbringes

Byggeriudvalget blev naturligvis også præget af, at hele 2009 stod i klimaets og COP15's tegn.

FAKTA

FRI's Byggeriudvalg er et af FRI's tre markedsmæssige og faglige udvalg, der blev til i forbindelse med generalforsamlingen i 2009.

Udvalget arbejder for en sammenhængende og dynamisk byggesektor og for at sikre, at FRI's medlemsvirksomheder har attraktive rammebetingelser for at drive rådgivende ingeniørvirksomheder inden for byggesektoren i Danmark.

Værdiskabende Byggeproces – en win-win situation for byggeriets aktører

Alle byggeriets parter kan blive enige om de tilfælde, hvor byggeprocessen ikke helt fungerer – men sjældent om, hvordan det løses bedst. Det var udfordringen, som syv af byggeriets centrale aktører satte sig for at forbedre. Projektet har siden sin spæde start i 2007 bevæget sig fremad; dog har en forsinkelse i finansieringen af aktiviteterne betydet, at resultaterne ikke er så langt fremme som ønsket. Ultimo 2009 er to mindre projekter næsten færdiggjorte, nemlig ”bedre udbudstidsplaner” og ”kvalitet i tildelingskriterierne”. Hovedprojektet ”faseskift uden værditab” afventer stadig finansiering.

Det Digitale Byggeri – så blev der taget fat på det videre arbejde

Fordelene ved Det Digitale Byggeri (DDB) er ikke implementeret i den danske byggebranche i det omfang, som vi kunne have ønsket. It-mæssige problemer, manglende færdiggørelse og erfaringer samt statens tilbageholdenhed med investeringer i byggeri under højkonjunkturen har forsinket processen. Men Erhvervs- og Byggestyrelsen har i 2009 taget ejerskab af Dansk Byggeklassifikation, og efter to års ventetid er der nu tegn på udvikling. Implementeringsnetværket, der består af byggeriets organisationer, og som FRI har formandskabet for, har i årets løb arbejdet på at sikre, at DDB gøres smidigt at anvende i byggeprocessen. Implementeringsnetværket har ydet tilskud til byggeprojekter i form af ekspertbistand til de digitale hurdler. Aktørerne skal som modydelse levere erfaringer til brug i resten af byggeriet.

Udvalget udarbejdede et notat i forlængelse af FRI's overordnede klimavision, der gav praktiske handlingsplaner og aktiviteter for at forbedre klimaet og nedsætte energiforbruget i byggeriet. Initiativerne inkluderer blandt andet tilpasninger af lejeloven, så energiforbedringer bliver mulige at finansiere, at vi ikke blindt skal efterisolere den ældre bygningsmasse, men intelligent vurdere, om det økonomisk, energimæssigt og samfundsøkonomisk er bedre at rive huset ned og bygge nyt.

Byggefaglig taskforce kvalificerer FRI's faglige input

I forbindelse med den nye udvalgsstruktur besluttede Byggeriudvalget, at der i FRI-regi oprettes en permanent byggefaglig taskforce. Byggeriudvalget beskæftiger sig med de politiske emner, og den byggefaglige taskforce består af medlemmer, der på det faglige plan kan sikre, at FRI repræsenterer branchens interesse. Taskforcen havde sit første møde i december 2009 og vil primært fungere via mailkorrespondance.

FAKTA

Andre emner på Byggeriudvalgets dagsorden:

- certificering af bæredygtigt byggeri
- sunde bygninger og indeklimastandard
- EnergiByggeri
- forskning i byggeriet
- Domænebestyrelsen for bygninger og forsyning
- statikeranerkendelsesordningen
- anvisning for statiske beregninger

2009 I KLIMAETS TEGN

2009 blev et år i klimaets tegn, og det satte sit præg på arbejdsopgaverne hos FRI's Energi-, miljø- & klimaudvalg.

En fokuseret arbejdsindsats førte til lanceringen af FRI's klimavision "Danmark som førende klimanation".

Udvalget formåede også at påvirke flere sideløbende dagsordener i årets løb, herunder konkurrenceudsættelse af sektorforskning, vandsektorloven og loven om energibesparelser.

Danmark som førende klimanation

FN's klimatopmøde i København har været den dominerende arbejdsopgave for Energi-, miljø- & klimaudvalget i 2009. Udvalget lagde et stort arbejde i at udarbejde klimavisionen "Danmark som førende klimanation", der blev lanceret op til COP15-topmødet. I visionen sætter FRI tre visioner for Danmark: Danmark skal være verdens førende viden- og teknologination inden for Cleantech i 2020; Danmark skal have reduceret udledningen af drivhusgasser med 80 procent i 2050 i forhold til 1990; og den danske infrastruktur skal gøres robust i forhold til de fremtidige konsekvenser af klimaforandringerne. Disse tre mål er helt nødvendige for, at Danmark kan leve op til sit ansvar for klimaet og samtidig blive en grøn viden- og vindernation.

Fremadrettet lov om energibesparelser

En anden vigtig dagsorden i 2009 var indsatsen for at påvirke det forlig, der skulle afløse den eksisterende politiske aftale om energibesparelser. FRI udnyttede sin platform i koordinationsudvalget for energibesparelser, samarbejdede med en række organisationer, udarbejdede sammen med DI et principnotat og afholdt møder med flere af de energipolitiske ordførere. Resultatet er, at FRI's synspunkter i stort omfang er tilgodeset i det politiske forlig og den efterfølgende aftale, der i november 2009 blev indgået mellem alle energiselskaber og Klima- og Energiministeriet.

FAKTA

FRI's Energi-, miljø- & klimaudvalg er et af FRI's tre forretningsmæssige og faglige udvalg, der blev til i forbindelse med generalforsamlingen i 2009. Udvalget arbejder for at skabe attraktive vilkår for FRI's medlemsvirksomheder på energi-, miljø- og klimaområdet, ligesom udvalget søger at fremme FRI's energi- og miljøpolitiske synspunkter i samfundsdebatten.

Konkurrenceudsættelse af sektorforskning

Konkurrenceudsættelse har haft stor fokus i Energi-, miljø- & klimaudvalget i 2009. Detaljerede forhandlinger med Miljøministeriet om konkurrenceudsættelse af sektorforskningsinstitutionernes driftsopgaver for Ministeriet medførte udlicitering af mindre opgaver i 2010, og der er forventninger om yderligere øget konkurrenceudsættelse fra 2011.

Hektisk aktivitet omkring vandsektorloven

Vedtagelsen af vandsektorloven betød en intensiveret indsats over for Folketingets miljøpolitikere og By- og Landskabsstyrelsen i bestræbelserne på at undgå urimelige konkurrenceforhold mellem de forbrugerfinansierede kommende selskabsgjorte vandselskaber og FRI's medlemsvirksomheder. Samtidig har udvalget i forbindelse med Grøn Vækst bidraget med forsknings- og innovationsemner inden for miljø-, vand-, landbrugs- og energiteknologi over for områdets interessenter.

Positivt samarbejde med KTC

I 2009 etablerede FRI en fælles arbejdsgruppe med Kommunalteknisk Chefforening, KTC, med det overordnede mål at beskrive faglige og økonomiske gevinster ved samarbejde og projektfællesskaber. Arbejdsgruppen har også set på muligheder for ressourceudveksling mellem kommuner og rådgivere samt mulighederne i offentligt/privat samarbejde. Det har indtil nu vist sig at være et meget positivt samarbejde, der åbner for nye løsninger på nogle af de udfordringer og problemer, som henholdsvis rådgivere og kommuner sidder med i det daglige.

Pejlemærker for 2010

I 2010 vil Energi-, miljø- & klimaudvalget tage tråden fra COP15-topmødet op og forsøge at sætte gang i dansk klimatilpasning og en øget indsats inden for vedvarende energi og reduktion af drivhusgasser. Udvalget har udarbejdet fagnotater om klimatilpasning, reduktion af drivhusgasser, vedvarende energi samt grønne teknologier, som skal bruges som afsæt for at sætte en klimadagsorden i kølvandet på COP15-topmødet. Samtidig vil udvalget fortsat søge at forbedre det offentlige konkurrenceudsættelse samt fokusere på teknologiudvikling og de kommende vand- og naturplaner under Grøn Vækst. Endelig skal samarbejdet med KTC intensiveres ved et fælles seminar, ligesom der skal udarbejdes fælles handlingsplaner op til KTC's årsmøde i september 2010.

FAKTA

Energi-, miljø- & klimaudvalgets arbejdsopgaver er mangeartede. Her er et yderligere udpluk af de vigtige emner, som udvalget har arbejdet med i årets løb:

- Lov om oversvømmelser
- Lov om Miljømål
- Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram
- Arbejdsgrupper i KL
- Konkurrenceforhold over for GTS

INFRASTRUKTUR PÅ SKINNER

2009

18

FRI ÅRSBERETNING

Der er travlt hos mange infrastrukturrådgivere. State of the Nation-undersøgelsen demonstrerede et stort efterslæb på vores infrastruktur, og det tog politikerne fat på med øgede investeringer til især banenettet. Det betyder, at der i dag mangler arbejdskraft inden for området.

På vej ind i 2009 - State of the Nation

Før etableringen af FRI's Infrastrukturudvalg markerede FRI sig også stærkt på infrastrukturområdet. På vej ud af 2008 udgav FRI State of the Nation, der er en tilstandsvurdering af Danmarks infrastruktur. State of the Nation har givet et solidt rygstød til FRI's udmeldinger på infrastrukturområdet, men har også fungeret som murbrækker for politisk interessevaretagelse. Og State of the Nation har netop fungeret som vigtig løftestang for FRI's indspil til regeringens investeringsplan for infrastruktur og trafik "Grøn Transportpolitik", der blev indgået forlig om den 29. januar 2009.

Grøn Transportpolitik – politikerne har lyttet til FRI

Regeringens investeringsplan for infrastruktur og trafik allokerer i alt 94 mia. kr., der blandt andet går til kollektiv trafik, veje og broer. De 94 mia. kr., der er afsat til nyinvesteringer i den nye Infrastrukturfond i særligt den kollektive trafik, vidner om, at regeringen har lyttet til de mange eksterne anbefalinger. Imidlertid viser State of the Nation, at der skal langt mere til for at imødekomme fremtidens infrastrukturelle udfordringer. FRI ser dog regeringens investeringsplan som et tegn på, at vi er på vej mod en både bedre og mere sammenhængende transportinfrastruktur, der også kan være med til at sikre, at vi på transportområdet er klar til at imødegå fremtidens klima- og energiudfordringer.

Gode investeringer i jernbanen

Det er særligt investeringerne i jernbaneinfrastrukturen, som FRI har taget godt imod. Investeringerne følger da også tråden i State of the Nation, der netop viser, at der minimum skal investeres 20-30 mia. kr. i jernbaneinfrastrukturen med alt, hvad det indebærer fra sveller til signalsystemer. Netop denne investering er afgørende, hvis regeringen skal lykkes med at gøre kollektiv trafik mere attraktiv samt gøre Danmarks fremtidige transport grøn.

Arbejdskraftmanglen understreges af regeringens investeringsplan

De store investeringer i Danmarks infrastruktur og især jernbanen understreger imidlertid en akut mangel på ingeniører og særligt banespecialister, mens krisen i byggeriet betyder mange ledige bygningsingeniører, især blandt de nyuddannede. I Finansloven 2010 er der afsat penge til en særlig indsats rettet mod kommende dimittender med udsigt til ledighed – en indsats, som FRI har leveret indspil til. I al væsentlighed går indsatsen ud på, at dimittender med udsigt til ledighed holdes på deres uddannelsesinstitution og tilbydes særlige forløb, der skal give de nyuddannede nye kompetencer.

FRI mener, at infrastrukturområdet og særligt jernbanen er oplagte områder at sætte ind på. FRI tog ultimo 2009 kontakt til ingeniøruddannelserne for at få dem til at oprette forløb, der netop kan løfte denne opgave. Samtidigt rettede FRI henvendelse til ministrene bag ordningen for at sikre, at ministerierne i deres udmøntning søger at imødekomme erhvervslivets behov for arbejdskraft.

FAKTA

FRI's Infrastrukturudvalg, der blev skabt på FRI's generalforsamling i 2009, arbejder for en sammenhængende transportinfrastruktur i Danmark og for at sikre, at FRI's medlemsvirksomheder har de fornødne rammebetingelser for at drive rådgivende ingeniørvirksomheder i Danmark. Derfor har udvalget et naturligt fokus på unfair konkurrence fra offentlige myndigheder samt arbejdskraftsituationen, hvor infrastrukturområdet oplever en efterspørgsel på ingeniører, der langt overstiger udbuddet.

COP15 i København i december 2009 samlede verdens beslutningstagere for at bekæmpe klimaforandringerne og dæmme op for deres konsekvenser. FRI var også repræsenteret på det globale topmøde.

FRI PÅ

COP15

Foto: Lene Sørensen Rose

2009

20

FRI ÅRSBERETNING

FRI har klimavisioner

De rådgivende ingeniørvirksomheder har en nøglerolle inden for både klimatilpasning og reduktion af drivhusgasser, og det understregede FRI ved at lancere klimavisionen "Danmark som førende klimanation" op til COP15. FRI identificerede tre visioner for Danmark: Danmark skal være verdens førende viden- og teknologination inden for Cleantech i 2020; Danmark skal have reduceret udledningen af drivhusgasser med 80 procent i 2050; og den danske infrastruktur skal gøres robust i forhold til de fremtidige konsekvenser af klimaforandringerne.

Bella Center: Stormens øje

FRI deltog på COP15 i et samarbejde med byggeriets øvrige organisationer. Vi var til stede på Klimakonsortiets stand i de fleste dage under COP15, ligesom vores pressemateriale var tilgængeligt såvel på standen som gennem COP15's store pressecenter.

FRI var desuden moderator for sideeventen "Building Green in Denmark" i samarbejde med Dansk Byggeri, Tekniq, DI Byggematerialer, Danske Arkitektvirksomheder og Nykredit. Over for delegerede, organisationer, embedsmænd og presse afholdt vi indlæg og paneldebat om energieffektivt byggeri, tværsektorielt samarbejde og grøn byudvikling, ligesom FRI også koordinerede

PR-indsatsen for eventen. Det blev en velbesøgt begivenhed, der resulterede i flere forespørgsler fra interessenter fra hele verden.

Rundt om COP15

Ud over tilstedeværelsen i Bella Center har FRI's medlemsvirksomheder også været aktive på Bright Green i Forum, arrangeret af DI. FRI's virksomheder præsenterede de seneste projekter, teknologier, cases, events med mere på hjemmesiden EnergyMap, ligesom de arrangerede faglige studieture og fremviste danske klima- og energiløsninger via Energy Tours besøgstjeneste.

Mens vi venter på Klimakommissionen

I kølvandet på COP15 har flere af FRI's udvalg udarbejdet notater, der skal bruges som afsæt til at fremme klimadagsordenen også i 2010. Notaterne skal konkretisere de mulige tiltag, vi kan igangsætte for at imødegå klimaforandringer i Danmark.

Endelig afholdt FRI og Klimakommissionen et positivt dialogmøde i oktober 2009. Her stillede FRI ca. 15 eksperter til rådighed for kommissionen, og flere af diskussionsemnerne indgår allerede nu i kommissionens offentlige udtalelser, ligesom der arbejdes på yderligere informations- og dialogmøder.

SERVICE OG TILFREDSHED I 2009

FRI's tilbud til medlemmerne om information, nyhedsopdateringer, kurser og muligheden for at få personlig assistance ved udbudsproblemer fungerer til medlemmernes tilfredshed, fremgår det af FRI's medlemstilfredshedsundersøgelse. To vigtige publikationer er på vej til medlemmerne, nemlig en opdateret "Ydelsesbeskrivelse for byggeri og planlægning" samt pjecen "Gode råd om udbud".

Ny udvalgsstruktur med fokus på fag og marked

2009 blev året, hvor FRI fik ny udvalgsstruktur. Det gamle Markedsudvalg samt Kompetenceudvalget og Internationalt udvalg blev nedlagt til fordel for en mere forretningsmæssig opdeling. Tre nye udvalg så dagens lys: Infrastrukturudvalget; Energi-, miljø- og klimaudvalget samt Byggeriudvalget. Udvalgene er ved slutningen af året kommet godt i gang med arbejdet, og de foreløbige erfaringer tyder på et godt beredskab i forhold til de udfordringer, som FRI stilles overfor.

Generelt stor tilfredshed med FRI

FRI gennemførte i efteråret 2009 en medlems-tilfredshedsundersøgelse. Den viste, at medlemmerne generelt er tilfredse med medlemskabet af FRI og valget af de emner, der bliver prioriteret. Medlemmerne efterlyste dog en øget synlighed af organisationen, og det bliver derfor et særligt fokuspunkt for hele FRI-organisationen i 2010. Graden af tilfredshed i 2009 er marginalt bedre end i sidste undersøgelse fra 2006, og det er meget positivt set i lyset af de store ændringer, som FRI har været igennem i forhold til indmeldelsen i DI. Medlemmerne kan bruge den ekspertise og generelle erhvervspolitiske indflydelse, som DI tilbyder, i en god symbiose med det styrkede fokus, som FRI nu kan give den rene rådgivende ingeniør-dagsorden.

Opdatering og revision af ydelsesbeskrivelsen

FRI har i 2009 sammen med Danske Arkitektvirksomheder opdateret ydelsesbeskrivelsen "Byggeri og Planlægning" fra 2006. I første omgang en nødtørftig revision, idet FRI i 2010 påbegynder en mere gennemgribende revision af ydelsesbeskrivelserne. Det sker for at kunne håndtere den øgede brug af funktionsudbud, hvor entreprenører og leverandører påtager sig en del af den projektering, som tidligere lå hos rådgiverne. Det giver formentlig et behov for en mere fleksibel fasemodel. I revisionen vil også Bygherreforeningen og Dansk Byggeri give input.

Gode råd om udbud

Udbudsreglerne er komplicerede og vanskeligt tilgængelige. FRI og Danske Arkitektvirksomheder har derfor samlet en lille gruppe af udbudspraktikere, der består af såvel rådgivere som bygherrer, for at besvare nogle af de mange spørgsmål, som organisationerne modtager om udbud. Resultatet er pjecen "Gode råd om udbud", der offentliggøres primo 2010. Pjecen har samtidig til formål at medvirke til at undgå fejl og uhensigtsmæssige metoder. De gode råd omfatter udbud af byggeri i bred forstand, fra totalentreprise over rådgiverudbud til projektkonkurrencer.

Future City er udviklet af FRI i samarbejde med DI og IDA, der er gået sammen om at vise værdien af teknisk og naturfaglig viden, når fremtidens bæredygtige samfund skal skabes. Hovedsponsor på Future City i 2009 var Industriens Fond, og projektet blev desuden støttet af Undervisningsministeriet.

FREMTIDENS RÅDGIVENDE INGENIØRER I PIPELINEN

“

De har været ude i at lave nogle helt vildt komplicerede forsøg, som ikke bare handlede om at afprøve det, der i forvejen står i lærebøgerne. Og det fantastiske ved det er, at man kan lægge en ny ramme ned over forløbet næste gang og lade det handle om noget helt andet end miljø – for eksempel om sundhed.

”

Bastian Kuke Larsen, lærer, Politiken 13.12.2009.

Future Citys første sæson i fuld gang

Efter mere end to års fundraising og udviklingsarbejde blev Future City tilgængelig for alle landets folkeskoler den 21. september 2009. Mere end 100 klasser har tilmeldt sig Future City, og dermed har flere end 2.500 elever fra skoleklasser landet over brugt efteråret 2009 på at udvikle fremtidens klimavenlige by i Future City. Eleverne har ageret rådgivende ingeniører og skabt en Future City gennem praktiske forsøg, modelbygning, teori og formidling i et interaktivt forløb.

Fremtidens grønne by hedder Futurum

Future City nåede et foreløbigt højdepunkt med finalen i City Slam – Future Citys konkurrenceelement – der blev afholdt samtidigt med COP15.

Mens verdens topledere forhandlede klimaløsninger i Bella Centret, præsenterede 8.C fra Østerhøjskolen i Ballerup Kommune deres meget konkrete bud på, hvordan fremtidens klimavenlige by ser ud. I skarp konkurrence med to andre 8. klasser kåredes 8.C som vinder af Future City konkurrencen 2009. 8.C's vinderprojekt, "Futurum", bygger på bæredygtighed, vedvarende energi og trivsel for alle – det er altså kodeordene for fremtidens grønne by. Med titlen som vinder

//

Arbejdsprocessen frem til finalen i dag har lært mig at være langt mere miljøbevidst. Langt mere, end hvis vi bare havde modtaget almindelig tavleundervisning. Men det har også åbnet mine øjne for de naturvidenskabelige fag, fordi jeg nu kan se, hvor stor indvirkning de kan have på min hverdag, og det er spændende,

//

Sebastian Sibbesen, elev på Østerhøjskolen, www.uvm.dk, 11.12.2009

Hanne Hautop Lund (talentchef), Anja Collin Højen (Moe & Brødsgaard) og Mads Lebech (Industriens Fond) vurderer klassernes projekter.

af Future City konkurrencen fulgte 20.000 gode kroner til klassekassen.

Future Citys fremtid

I FRI er vi meget tilfredse med forløbet af Future City, og vi arbejder på at gøre konceptet klar til næste sæson, der skydes i gang efter sommerferien 2010. Future City er udviklet, således at det kan være en årligt tilbageværende begivenhed i folkeskolen, og dermed kan levere et meget vigtigt bidrag til at styrke interessen for natur og teknik og sikre fødekæden til danske videnvirksomheder. Følg selv med på www.futurecity.dk

FAKTA

Hvad er Future City?

Future City er et nyskabende og interaktivt undervisningsforløb, der giver lærere og elever i 8. klasse mulighed for at arbejde innovativt og projektorienteret med naturfag. Eleverne arbejder som rådgivende ingeniører med hver sit ekspertisefelt, og sammen skal de med fokus på klimaudfordringerne udtænke et bud på en grøn fremtidsby.

Idéen skal formidles med et indbygget præsentationsværktøj, og der skal laves en fysisk modelby. Undervisningsmaterialet Future City er gratis tilgængelig via hjemmesiden www.futurecity.dk og kan bruges i undervisningen året rundt. Målet er at styrke optaget til de teknisk-naturvidenskabelige videregående uddannelser og sikre fremtidens ingeniørbestand.

FLERE OG BEDRE INGENIØRER

Hvor skal fremtidens ingeniører komme fra? FRI gør en stor indsats for at medvirke til, at flere unge vælger en teknisk eller naturvidenskabelig uddannelse, og at det er de rigtige kandidater med de rigtige kompetencer, der forlader uddannelserne. Målet er at sikre, at branchen og dermed det danske vidensamfund får flere og bedre kandidater.

FAKTA

Andre emner

- Deltagelse i en arbejdsgruppe under EBST om uddannelsesbehovet i forhold til energirigtigt byggeri.
- Deltagelse i følgegruppe om diplomingeniøruddannelserne.
- Flere medlemmer i DI's forsknings- og uddannelsespolitiske udvalg.
- Udformning af proceslederuddannelse under Dansk Byggeri.
- Deltagelse i arbejdet under EBST om at fremme forskning i byggeriet.
- Indstilling af kandidater til Højteknologifonden og Det Strategiske Forskningsråd.

Job i Vidensamfundet

Erfaringerne viser, at unge i deres uddannelsesvalg har brug for billeder på, hvordan de kan bruge deres uddannelse på arbejdsmarkedet. FRI deltog også i 2009 i Studievalg Københavns Job i Vidensamfundet, hvor formidlingsstærke unge ingeniører stod bag 18 oplæg på hovedstadens gymnasier.

Rådgivere bidrager til skoleklimatevent

FRI gik i 2009 sammen med DI Videnrådgiverne, Ekstra Bladet og Københavns Kommune om en skoleklimatevent i efteråret 2009, hvor københavnske 7.-9.-klasser producerede en klimaavis. FRI og DI Videnrådgiverne bidrog med rådgivere, der gav eleverne energi- og klimafaglig sparring om indholdet i aviserne. Formålet med FRI's deltagelse var langsigtet branding for at få unge til at interessere sig for naturvidenskab og teknik.

Bestyrelse og sekretariat

Bestyrelsens sammensætning efter generalforsamlingen i 2009

Formand

Søren Holm Johansen, Rambøll Gruppen A/S

1. næstformand

Lars Kragh, Orbicon | Leif Hansen A/S

2. næstformand

Birgitte Brinch Madsen, COWI A/S

Jesper Nybo Andersen, Orbicon | Leif Hansen A/S

(udtrådt juni 2009)

Niels Bahnsen, NIRAS A/S

Torben Esbensen, Esbensen A/S

Henrik Klinge, ALECTIA A/S

Mikael Lyngsfeldt, Moe & Brødsgaard A/S

Johannes Overgaard, Korsbæk & Partnere KS

Arne Buhl Petersen, Grontmij | Carl Bro A/S

Palle Beck Thomsen, Atkins Danmark A/S

Sekretariatet

Henrik Garver, adm. direktør

Ulla Sassarsson, vicedirektør, sekretær for formandskab og bestyrelse,
sekretær for Aftaleudvalg, forsikringsforhold, udbuds- og entrepriseret
sekretær for Rets- og Responsumudvalget

Preben Boock, chefkonsulent, sekretær for Energi-, miljø- & klimaudvalget

Inge Ebbensgaard, informationschef, sekretær for Byggeriudvalget,
medlemsinformation, ansættelsesret, hjemmeside, nyhedsbreve

Thomas Overgaard Jensen, konsulent, sekretær for Infrastrukturudvalget, analyser

Nina Lusty, presseansvarlig

Kirsten Mortensen, sekretær

Annemette Sønderby, sekretær

Winnie Toft, sekretær

FRI publikation 2010/1

FORENINGEN AF RÅDGIVENDE INGENIØRER, FRI
Sundkrogskaj 20
2100 København Ø
T: 35 25 37 37
F: 35 25 37 38
E: fri@frinet.dk
W: www.frinet.dk